

BANK XODIMI UCHUN AML/KYC AMALIYOTI: SHUBHALI OPERATSIYALARNI ANIQLASH VA FATF TALABLARIGA MUVOFIQLIK

Qalandarova Maloxat Umidovna

Mustaqil izlanuvchi.

<https://orcid.org/0009-0009-5065-5375>

<https://doi.org/10.5281/zenodo.21285799>

Annotatsiya. O'zbekiston 2005-yildan buyon Yevroosiyo guruhi (EAG) — FATF tipidagi mintaqaviy tuzilma — a'zosi bo'lib, jinoiy daromadlarni legallashtirishga qarshi milliy tizimini xalqaro standartlarga muvofiqlashtirib bormoqda. 2026-yil bahorida Markaziy bank mijozlarni tekshirish va shubhali operatsiyalarni aniqlash chegaralarini FATFning 10- va 16-tavsiyalariga muvofiq qayta belgiladi. Ushbu maqolada men yangi tartibni tahlil qilib, oddiy bank xodimi kundalik ishida qo'llashi mumkin bo'lgan amaliy aniqlash mezonlarini tizimlashtirmoqchiman.

Kalit so'zlar: AML, KYC, FATF, EAG, moliyaviy monitoring, benefitsiar egalik, shubhali operatsiya, mijozni tekshirish.

Аннотация. С 200,5 года Узбекистан является членом Евразийской группы (EAG) — региональной структуры по типу ФАТФ, — последовательно приводя свою национальную систему противодействия легализации преступных доходов в соответствие с международными стандартами. Весной 2026 года Центральный банк пересмотрел пороговые значения для проверки клиентов и выявления подозрительных операций в соответствии с 10-й и 16-й рекомендациями ФАТФ. В данной статье Я анализирую новый порядок и систематизирует практические критерии выявления, которые рядовой банковский сотрудник может применять в повседневной работе.

Ключевые слова: ПОД/ФТ (AML), KYC, ФАТФ, EAG, финансовый мониторинг, бенефициарное владение, подозрительная операция, проверка клиента.

Abstract. Since 2005, Uzbekistan has been a member of the Eurasian Group (EAG) — a FATF-style regional body — progressively aligning its national anti-money laundering system with international standards. In the spring of 2026, the Central Bank revised the thresholds for customer due diligence and suspicious transaction identification in line with FATF Recommendations 10 and 16. In this article, I analyze the new procedure and systematize practical detection criteria that an ordinary bank employee can apply in daily work.

Keywords: AML, KYC, FATF, EAG, financial monitoring, beneficial ownership, suspicious transaction, customer due diligence.

Kirish

Pul o'g'irlash va terrorizmni moliyalashtirishga qarshi kurash (AML/CFT) tizimining samaradorligi ko'p jihatdan birinchi qatordagi xodimlar — kassir, kredit menejeri, mijozlarga xizmat ko'rsatish bo'limi xodimlarining hushyorligiga bog'liq, chunki aynan ular mijoz bilan bevosita mulqotda bo'ladi.

O'zbekiston 2005-yildan EAGning to'laqonli a'zosi bo'lib, milliy tizimning FATFning 40 ta tavsiyasiga muvofiqligi muntazam ravishda o'zaro baholashdan o'tkaziladi.

2026-yil mart–may oylarida Markaziy bank mijozlarni tekshirish va operatsiyalarni monitoring qilish chegaralarini qayta ko'rib chiqib, ularni FATF talablariga yanada yaqinlashtirdi.

Tadqiqot materiallari va metodlari

Tadqiqotda O'zbekiston Markaziy bankining 2026-yil mart–may oylaridagi me'yoriy hujjatlar loyihalari, FATFning 10- va 16-tavsiyalari matnlari hamda EAG o'zaro baholash metodologiyasi tahlil qilingan. Tavsiflovchi-normativ tahlil usuli qo'llanilgan: avval xalqaro talab keltiriladi, so'ngra uning O'zbekistondagi milliy ko'rsatkichga (so'm va BHMda) o'girilishi ko'rsatiladi.

Natijalar

Yangilangan tartibga ko'ra, hisobvaraqlar ochilmasdan amalga oshiriladigan operatsiyalarda mijozni "lozim darajada tekshirish" talab qilinadigan chegara BHMning 500 baravaridan (206 mln so'm) 175 mln so'mgacha tushirilib, FATFning 10-tavsiyasidagi 15 ming dollarlik xalqaro me'yoriga yaqinlashtirildi. Pul o'tkazmalarida jo'natuvchi va qabul qiluvchi haqida to'liq ma'lumot talab qilinadigan chegara BHMning 30 baravaridan (12,36 mln so'm) 25 baravarigacha (10,3 mln so'm) — FATFning 16-tavsiyasidagi 1000 dollarlik me'yoriga muvofiq — kamaytirildi.

FATFning kuchaytirilgan monitoringi ostidagi davlatlardan yoki ularga BHMning 1000 baravaridan (412 mln so'm) ortiq mablag' o'tkazish "shubhali operatsiya" sifatida belgilanadi.

Shuningdek, Markaziy bank 16 yoshgacha bo'lgan shaxslarning hisobvaraqlarida g'ayrioddiy katta pul aylanmasi kuzatilishini "nominal hisobvaraqlar" — ya'ni haqiqiy egasi va foydalanuvchisi boshqa shaxs bo'lgan holat — xavfi sifatida alohida ajratib ko'rsatadi. Yangi qoidalar endi nafaqat tijorat banklariga, balki mikromoliya banklariga ham tatbiq etiladi.

Muhokama

Ushbu o'zgarishlar xodim uchun amaliy ma'noda beshta tekshirish nuqtasini beradi: (1) operatsiya summasi mijozning odatiy moliyaviy profiliga mos keladimi; (2) tomonlar o'rtasida yashirin affillanganlik yoki benefitsiar egalik yashirilayotgan belgilar bormi; (3) operatsiya bir necha bosqichga bo'linib, chegaralardan "chetlab o'tish" maqsadida strukturalashtirilmayaptimi; (4) mablag' FATFning kuchaytirilgan monitoringi ostidagi davlat bilan bog'liqmi; (5) hisobvaraqlar egasi voyaga yetmagan yoki uning nomidan uchinchi shaxs foydalanayotganidan dalolat beruvchi belgilar bormi. Har qanday shubha tug'diruvchi holatda xodim ichki tartib bo'yicha komplaens bo'limiga yoki to'g'ridan-to'g'ri FIU'ga shubhali operatsiya to'g'risida xabar (STR) taqdim etishi lozim.

Bu chegaralarning qattiylashishi O'zbekistonning EAG doirasidagi o'zaro baholash jarayonida aniqlangan kamchiliklarni bartaraf etishga qaratilgan institutsional javobidir.

Xulosa

AML/KYC muvofiqligi endi faqat komplaens bo'limining ishi emas — yangi chegaralar va mezonlar har bir mijoz bilan ishlaydigan xodimdan amaliy bilim talab qiladi. Operatsiya summasi, tomonlarning bog'liqligi va mijoz profiliga muvofiqlikni tekshirish ko'nikmasi endi barcha bank xodimlari uchun zaruriy malaka hisoblanadi.

Foydalanilgan adabiyotlar

1. Banklar 175 mln so'mdan yuqori operatsiyalarda mijozlarni tekshirishni kuchaytiradi // Spot.uz, 2026-yil 11-may.
2. Hisobga 1 mlrd so'mdan ortiq naqd kirimlar "yuqori darajadagi tavakkalchilik" toifasidagi operatsiyalarga kiritilishi mumkin // Gazeta.uz, 2026-yil 30-mart.
3. Markaziy bank 10,3 mln so'm va undan ortiq o'tkazmalar ustidan nazoratni kuchaytirishni rejalashtirmoqda // Spot.uz, 2026-yil 26-mart.
4. EAG va O'zbekistonning o'zaro baholashi // O'zbekiston Respublikasi Markaziy banki, cbu.uz.
5. Uzbekistan // FATF rasmiy sayti, fatf-gafi.org.
6. Uzbekistan AML/CFT Coverage // Idenfo.com.

Qisqartma va atamalar izohi

AML — Anti-Money Laundering — pul o'g'irlash, ya'ni jinoiy yo'l bilan topilgan daromadlarni "tozalab", qonuniy ko'rinishga keltirishga qarshi kurash tizimi.

KYC — Know Your Customer — "mijozingizni bilib oling" tamoyili: bank mijozning shaxsini, moliyaviy faoliyati va mablag' manbalarini tekshirishi shart.

FATF — Pul yuvish va terrorizmni moliyalashtirishga qarshi kurash bo'yicha moliyaviy chora-tadbirlar guruhi — bu sohada xalqaro standartlarni belgilaydigan asosiy tashkilot.

EAG — Yevroosiyo guruhi — Yevroosiyo mintaqasi davlatlarini birlashtiruvchi, FATF standartlarini joriy etishga ko'maklashuvchi mintaqaviy tuzilma; O'zbekiston 2005-yildan a'zo.

CFT — Countering the Financing of Terrorism — terrorizmni moliyalashtirishga qarshi kurash.

BHM — Bazaviy hisoblash miqdori — O'zbekiston qonunchiligida jarima, soliq va me'yoriy chegaralarni belgilashda ishlatiladigan shartli pul birligi.

STR — Suspicious Transaction Report — shubhali operatsiya to'g'risida bank tomonidan tuziladigan rasmiy xabarnoma.

FIU — Financial Intelligence Unit — Moliyaviy monitoring departamenti: banklardan kelgan shubhali operatsiyalar haqidagi xabarlarini qabul qilib tahlil qiluvchi va tegishli organlarga yo'naltiruvchi davlat tuzilmasi.